

УДК 94 (477)

Олександр Лук'янов

11-Й БАТАЛЬЙОН ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ «КИЇВСЬКА РУСЬ»: ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА УЧАСТЬ У БОЙОВИХ ДІЯХ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ АТО

У статті висвітлюється історія створення та формування 11-го батальйону територіальної оборони Збройних Сил України. Також здійснено спробу аналізу участі та ролі 11-го батальйону «Київська Русь» у бойових діях на Сході України під час проведення АТО.

Ключові слова: Збройні Сили України, АТО, війна на Сході України, батальйони територіальної оборони, 11-й батальйон «Київська Русь».

Батальйони територіальної оборони відіграли дуже важливу роль у захисті територіальної цілісності України під час збройної агресії Російської Федерації (далі – РФ) у 2014 р. Особливе місце належить 11-му батальйону територіальної оборони Києва та Київської області – «Київська Русь». Підрозділ сформовано в Київській області і він майже повністю складався з добровольців. У березні 2014 р., усвідомлюючи загрозу повномасштабного воєнного вторгнення з боку РФ, група офіцерів з Київщини вирішила створити батальйон для захисту території Києва та Київської області. З ідеєю створення батальйону територіальної оборони вони звертаються до Міністерства оборони України та до Київського обласного військкомату. Датою заснування батальйону його творці вважають 19 березня 2014 р., саме в цей день закладено основи організаційного ядра підрозділу. Командиром батальйону «Київська Русь» став підполковник Олександр Гуменюк – офіцер з досвідом участі у миротворчій операції в Югославії у складі українського контингенту [1].

30 квітня 2014 р. виконувач обов'язки Президента України Олександр Турчинов віддав наказ про формування підрозділів територіальної оборони. Батальйони територіальної оборони мали сформувати голови адміністрацій кожної області та Міністерство оборони. «Батальйони територіальної оборони створюються на базі Міністерства оборони України і будуть підпорядковуватись Генеральному Штабу України та головам обласних адміністрацій на території яких вони створюються. Ми мобілізуємо Нацгвардію, зокрема, для виконання антитерористичних операцій, і ми мобілізуємо територіальну оборону, щоб не допустити провокацій з боку Російської Федерації...». Про це заявив С. Пашинський 30 квітня 2014 р. на брифінгу після наради з виконувачем обов'язки Президента України, Головою Верховної Ради О. Турчиновим [1–2].

6 травня 2014 р. згідно Закону України «Про оборону України», Закону України від 17 березня 2014 р. «Про часткову мобілізацію» та згідно з Указом Президента України від 2 вересня 2013 р. «Про затвердження Положення про територіальну оборону України» розпочалося формування 11-го батальйону [3–4].

Один з бійців батальйону – Олександр Корнієнко, який входив до складу організаційного ядра батальйону передав до Національного музею історії України комплекс матеріалів, серед яких щоденник-блокнот, який він вів навесні 2014 р. під час формування батальйону і до якого занотовував контактні дані офіцерів та добровольців, які займалися організаційними питаннями щодо створення батальйону та його забезпечення. У блокноті Олександр вів облік речей, необхідних для забезпечення 1-ої роти охорони 11-го батальйону. Матеріали, які передали бійці, дають змогу зрозуміти серйозність проблем щодо забезпечення підрозділу. Не вистарчало навіть необхідного екіпування для бійців. Багато речей, виданих бійцям, були ще радянського виробництва. Особливо привертає увагу поясний ремінь зі шкіри 1987 р. виготовлення переданий до музею сержантом О. Корнієнком. У центру прямокутної металевої пряжки ремня відтиснені радянські символи – серп і молот [3].

Комплектування підрозділу проходило згідно із Законом України «Про військовий обов'язок» та було завершено 10 червня 2015 р., батальйон нараховував 430 рядових солдатів та 32 офіцери. На відміну від інших територіальних батальйонів, переважно сформованих за рахунок мобілізованих бійців, 11-ий батальйон «Київська Русь» складався майже повністю з мотивованих та патріотичних добровольців [3; 5].

Бойове злагодження підрозділ проходив у 169-у навчально-тренувальному центрі «Десна». Навчально-бойова підготовка складу батальйону проводилася в рамках програми для мотопіхотних підрозділів, хоча бронетехніки в той час в 11-му батальйоні не було. Під час навчань проведено бойове злагодження підрозділів на рівні взводів. Також організовано декілька занять зі спеціалістами з Головного управління розвідки та високомобільних десантних військ, під час яких

коротко висвітлено теми: засідка, ведення бойових дій у межах міста, зачистка приміщень, руху в автоколоннах тощо. На жаль, зовсім не були висвітлено теми організації блокпостів та зв'язку [3].

Незважаючи на статус територіального підрозділу, в липні 11-й батальйон «Київська Русь» скеровано у зону бойових дій на Схід України. Це було порушення концепції територіальної оборони, згідно з якою «... в кожному селі може бути постійно діючий взвод резервістів, у районному центрі рота чи батальйон, в обласному центрі бригада і, таким чином, була б покрита підрозділами і частинами, з'єднаннями людей, які з ідейних мотивів, насамперед, знаходяться постійно в цій системі забезпечення оборони держави» [5–6].

Підрозділ виконував поставлені завдання в районі Слов'янська та Краматорська. Батальйоном було зайнято декілька блокпостів поблизу Слов'янська. Основними завданнями 11-го батальйону були: боротьба з диверсійними підрозділами ворога та підтримка умов для подальшого розгортання військ. 11–12 липня підрозділ брав участь у звільненні від сепаратистів м. Сіверськ [3; 5]. На початку серпня основна частина 11-го батальйону перебувала в Дебальцевому. Підрозділи батальйону займали блокпости та опорні пункти в районі Луганського, Світлодарська, Кривої Луки.

Трагічним днем для батальйону «Київська Русь» стало 15 серпня 2014 р., саме в цей день поблизу села Малоіванівка група бійців на чолі з О. Гуменюком потрапила в засідку і змушена була прийняти бій з ворогом. Терористів вдалося відтіснити та відбити напад, але в цьому бою загинув командир батальйону та розвідник О. Онікієнко. Указом Президента України № 660/2014 від 21 серпня 2014 р., «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України» Олександр Гуменюк нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно), а в 2015 р. йому присвоєно звання «Народного Героя України» [3; 5].

Командиром 11-го батальйону призначено полковника О. Савича, який до цього займав посаду начальника штабу. Він був одним із засновників батальйону [3; 10].

У серпні 2014 р. батальйон займав передові позиції в районі населених пунктів: Чорнухине, Уткине, Городище, Петровське, фактично перебуваючи на вістрі Дебальцевського виступу. Забезпечення було вкрай поганим: на озброєнні батальйону з броньованої техніки були лише старі БТР-70 та БРДМ, а основним транспортом були шкільні автобуси. При цьому протистояли батальйону добре озброєні бойовики та кадрові російські військові. 23 серпня в районі села Федорівка помічено автобус та вантажівку КаМАЗ з озброєними людьми в чорних беретах. На чорній формі офіцера українськими бійцями були помічені російські шеврони. Бійці батальйону вчасно зорієнтувавшись відкрили по ворогу вогонь. За підтримки БТР бійцям 11-го батальйону вдалося знищити транспорт ворога і близько 38 осіб. Згідно із даними розвідки, це були російські морські піхотинці, однієї з батальйонно-тактичних груп, що в цей період зайшли на територію України [3; 8].

У вересні 2014 р. терористи групи Бетмена та 4-го батальйону Гіркіна-Стрелкова здійснили атаку на опорний пункт українських військових 11-го батальйону в районі Нікішиного. Атака була успішно відбита українськими бійцями, ворог зазнав значних втрат. На згадку про цей бій сержант О. Корнієнко забрав рижок від кулемету Калашникова на якому було нашкрябано напис «Для УКРОВ». Рижок від кулемету Олександр передав до колекції Національного музею історії України [3].

У листопаді 2014 р. 11-ий батальйон територіальної оборони о переформовано в 11-ий окремих мотопіхотний батальйон. За період перебування в зоні АТО 11-ий батальйон показав себе як один з найдисциплінованіших підрозділів Збройних Сил України [3; 7; 10].

Список використаних джерел

1. Батальйони територіальної оборони підпорядковуватимуться Генштабу та головам ОДА [Електронний ресурс] // Укрінформ – 30.04.2014 р. – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/rubric-politycs/1656188-batalyoni_teritorialnoi_oboroni_pidporyadkovuvatimutsya_genshtabu_ta_golovam_oda_pashinskiy1934360.html.
2. Батальйони територіальної оборони будуть підпорядковані керівництву АТО [Електронний ресурс] // Урядовий портал – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/rubric-politycs/1656188batalyoni_teritorialnoi_oboroni_pidporyadkovuvatimutsya_genshtabu_ta_golovam_oda_pashinskiy_1934360.html.
3. 11-й батальйон Територіальної оборони Київської області [Електронний ресурс] // Козацьке братство бойового звичаю Спас «Сокіл» – 06.12.2015р. – Режим доступу: <http://www.spas.net.ua/index.php/news/full/912>.
4. Про оборону України. Стаття 18. Територіальна оборона України [Електронний ресурс] // Закони України – 2008. – Режим доступу: http://kodeksy.com.ua/pro_oboronu_ukrayini/statja-18.htm.
5. В областях створюються батальйони територіальної оборони [Електронний ресурс] // Міністерство оборони України – 30.04.2014 р. – Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/news/2014/04/30/v-oblastyah-stvoryuyutsya-bataljoni-teritorialnoi-oboroni>.
6. В Україні створюються батальйони територіальної оборони [Електронний ресурс] // Прес-служба Президента України – 30.04.2014 р. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/30325.html>.
7. Волонтери зробили автомобіль для батальйону «Київська Русь» [Електронний ресурс] // Gazeta.ua – 04.09.2014 р. – Режим доступу:

<http://gazeta.ua/ru/articles/np/volontery-sdelali-broneavtomobil-dlya-batalona-kievskaya-rus/579075>. 8. Київський батальйон територіальної оборони отримав сьогодні допомогу [Електронний ресурс] // Киев ТВ – 2014 р. – Режим доступу: <http://kiev.tv.com.ua/stn/item/6939-kyivskiy-batalion-terytorialnoi-oborony-otrymav-blahodiinu-dopomogu>. 9. Указ Президента України про часткову мобілізацію [Електронний ресурс] // Верховна Рада України – 06.05.2014 р. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/454/2014/paran2#n2>. 10. Якубець І. Проблеми територіальної оборони / І. Якубець [Електронний ресурс] // Центр досліджень армії, конверсії і роззброєння. – 2014. – Режим доступу: <http://cacds.org.ua/ru/comments/339>.

Александр Лукьянов

**11-БИЙ БАТАЛЬОН ТЕРИТОРИАЛЬНОЙ ОБОРОНЫ «КИЕВСКАЯ РУСЬ»:
ЭТАПЫ ФОРМИРОВАНИЯ И УЧАСТИЕ В БОЕВЫХ ДЕЙСТВИЯХ
ВО ВРЕМЯ ПРОВЕДЕНИЯ АТО**

В статье освещается история создания и формирования 11-го батальона территориальной обороны Вооруженных Сил Украины. Также предпринята попытка анализа участия и роли 11-го батальона «Киевская Русь» в боевых действиях на Востоке Украины во время проведения антитеррористической операции.

Ключевые слова: Вооруженные Силы Украины, АТО, война на Востоке Украины, батальоны территориальной обороны, 11-й батальон «Киевская Русь».

Oleksandr Lukianov

**11 BATTALION OF TERRITORIAL DEFENSE «KYIV RUS», STAGES OF THE
PARTICIPATION IN HOSTILITIES DURING THE ATO**

The article highlights the history of the formation and the 11th battalion of territorial defense of the Armed Forces of Ukraine. Also, an attempt to analyze the participation and role of the 11th battalion «Kyiv Rus» in the fighting in eastern Ukraine during anti-terrorist operations.

Key words: Armed Forces of Ukraine, ATO, the war in eastern Ukraine, territorial defense battalions, the 11th battalion «Kyiv Rus».